

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK

Cena celoletna po pošti K 40.—, za Ljubljano K 36.—
 polletno " " " 20.—, " " " 18.—
 četrtletno " " " 10.—, " " " 9.—
 mesečno " " " 3.50, " " " 3.—
 Uredništvo in uprava: Kopitarjeva ulica 6. — Telefon 50.

Inserati: Enostopna poltisk (59 mm široka in 8 cm visoka ali nje prostor) za enkrat po 50 vin., za duplino večkrat po 45 vin. — Ob sobotah dvojni tarif. — Poslano: Enostopna poltisk K 1.—, — Izhaja vsak dan, izvenredno nedelje in praznike, ob 8. uri popoldne.

Nemci zopet napadli na Koroškem.

Naši so jih s protinapadom vrgli nazaj.

Ljubljanski dopisni urad poroča dne 8. t. m. dopoldne iz uradnega vira: Nemci so 7. t. m. prekoračili nevtralni pas in napadli naše predstraže pri Sv. Marjeti, vzhodno od Borovelj. Ubili so

1 in ranili 2 naša vojaka. Z izvršenim protinapadom smo jih odbili do Kočuhe. S tem napadom so Nemci zopet kršili premirje, ne glede na številne prejšnje primere.

Stavka bančnih uradnikov in brivskih pomočnikov na Hrvaškem.

Tudi policaji se pripravljajo.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Zagreb, 8. marca. Danes ob 11. uri dopoldne so pričeli stavkati vsi bančni uradniki. V Zagrebu je bančnih uradnikov okoli 800. V stavko so stopili tudi bančni uradniki v Osijeku in po drugih hrvaških mestih. Pred zagrebškimi bankami stra-

žijo vojaki, da preprečijo demonstracije in izgrede.

Danes prično štrajkati tudi brivski pomočniki. Tudi zagrebški redarji zahtevajo povišanje plač.

Wilson in Lloyd George se vračata v Pariz.

LDU Pariz, 7. marca. (ČTU) Po poročilih iz poučenih krogov pride Lloyd George koncem tega tedna v Pariz. Orlando dospe v Pariz dne 11. t. m., Wilson pa 13. t. m. Predmirovna pogajanja bodo končana do 25. t. m., na

kateri dan je določena plenarna seja. Potem obišče Wilson Belgijo. Za dan 1. aprila so povabljeni v Pariz nemški delegatje. Koncem marca se bodo določile mirovne pogodbe tudi za Avstrijo, Bulgarijo in Turčijo.

Wilson za plebiscit.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Curli, 8. marca. Italijanski listi pišejo, da je večina delegatov na mirovnem posvetu za italijanske zahteve. Trdijo, da je bil govor Lloyd Georgeja o pretiranih zahtevah naperjen proti Jugoslovanom. Italija se nadeja, da bo

dobila Reko. Francosko in anglesko časopisje podpira italijanske zahteve, medtem ko Wilson še dalje zavzema stališče, da se ima italijansko-jugoslovanski spor rešiti potom plebiscita.

Clemenceau ima kroglo v pljučih.

LDU Ženeva, 7. marca. (ČTU) Clemenceau napada kašelj, ki mu moti nočni pokoj. Zdravniki so rano zopet rentgenizirali. Ugotovili so, da se je

krogla poglobila v pljuča. Clemenceau bo odpotoval radi ozdravitve v Vithy. Pred njegovim odhodom ga bodo še enkrat preiskali zdravniki.

Furlani za Jugoslavijo.

Trst, 7. marca. Vest o odpravi kolonstva v Jugoslaviji je izzvala med Furlani zanimivo gibanje, ki stremi po priklopitvi Furlanije k Jugoslaviji. Furlanski narod, eden najmarljivejših članov romanske skupine ve dobro, kaj ga čaka pod Italijo, ki je bila vedno njegov najnevarnejši konkurent. Furlan se dobro zaveda, da bo gospodarsko uničen, če pride pod italijansko oblast. Zato so Furlani že nekdaj bili odločni nasprotniki Italije, a danes vse bolj nego prej.

Italijanske oblasti postopajo proti Furlanom brezobzirno in brutalno, a to zaradi tega, ker žele vsled svoje socialne reakcionarnosti, da bi se utrdil v Furlaniji stari socialni red, kot je veljaven v Italiji. Pristaši Italije so sami veliki posestniki, med tem ko siromaška raja, ubogi kmetje vedo, da najdejo rešitev edino v demokratski in svobodni državi, ki bo znala čuvati malega kmeta in ki bo imela dovolj moči, da ga obvaruje nadaljnjega suženjstva. Furlan ve, da taka država Italija še dolgo ne bo in se zaveda, da je mogel obstojati samo zaradi tega, ker je bil od nje ločen po meji, ki ga je gospodarsko varovala na enak način kot slovanskega Goričana.

Nekateri razboriti Furlani so zamislili Furlanijo kot samostojno državo ter se naslanjali pri tem tudi na narodno pravo Furlanov, ki so kot narod starejša romanska veja s starejšo literaturo kot pa Italijani in ker imajo s svojimi retoromanskimi brati bogate narodne in kulturne pravice, ki se vsled pritiska italijanske in avstrijske vlade niso mogli razviti. Za Jugoslavijo bi bila ta rešitev najboljša, ker bi z njo bila oddeljena od Italije po prijateljski državi in s tem za vedno rešena nevarnosti italijanskega imperializma.

Toda velika masa Furlanov misli popolnoma drugače in je danes odločno slavilsko razpoložena ter želi priti pod jugoslovansko oblast, ker bi s tem bila i nacionalno i gospodarsko najbolje obvarovana. Do manifestacij v tem smislu ni moglo priti, ker žive Furlani danes pod pritiskom istega terorja kot ostalo okupirano področje. Le v Vidmu, glavnem mestu Furlanije, je prišlo pred kratkim zaradi obupnih prehranjevalnih razmer do burnih izgre-

lov proti italijanski državi. V razgovorih s Furlani smo izvedeli v tem oziru zanimive podrobnosti.

Naravno, da Jugoslovani niso pri tem vprašanju zainteresirani in se zaradi tega njihovi listi niso nikdar bavili s tem problemom. Pač pa moramo opomniti, da gospodarski krogi v Jugoslaviji niso naklonjeni priključenju Furlanije h kraljestvu SHS, in to zaradi goriških Slovencev, ki bi bili s tem oškodovani v svojem monopolu za zelenjavo, sadje in osobito vino. K temu bi se pridružilo tudi zamotano vprašanje kolonov, ki dela vladi že itak dovolj preglavice in povzročuje državi velike materialne žrtve. Ali to ne izpreminja dejstva, da je furlanski narod nezadovoljen z italijansko okupacijo in da je z njim nastala nova iredenta.

Vsled postopanja italijanskih oblasti, ki pretežirajo povsod liberalne, že od nekdaj italofilske veleposestnike, vlada v narodu silno ogorčenje, ki lahko vsak hip izbruhne na dan. Vesti, ki prihajajo iz zasedenih krajev Furlanije, poročajo, da med ljudstvom vre in da je bečni, izmzgani furlanski težak večkrat v sili samoobrambe zagrabil za orožje. Tako je prišlo dne 2. t. m. pri Pierisu do spopada med oboroženimi Furlani in italijanskim vojaštvom, ki je končal s krvoprelivem pri katerem je bilo užitih več Furlanov in Italijanov.

Dijaški sveti na Hrvaškem.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Zagreb, 8. marca. Dijaški svet srednješolcev je izdal razglas na vse srednješolce, naj se organizirajo v dijaške svete.

Parmaska rodbina mora iz Nemške Avstrije.

Amsterdam, 7. marca. »Telegraf« poroča z Dunaja: Prvi predlog v narodni skupščini bo, naj se izženejo vsi člani parmske rodbine in zarijeni vsa njihova posesti.

Rumunija obožava Francijo.

LDU Lyon, 8. marca. (Brezžično.) Rumunska kraljica je sprejela v četrti popoldne pariške časnikarje v avdijenci. Tem povodom je omenila o goreči ljubezni, katero goji Rumunija do Francije. Pripovedovala je, koliko je pretrpelo rumunsko ljudstvo po podpisu brestlitovske mirovne pogodbe in one v Jasiju. Govorila je tudi o persekucijah, katerim so bili podvrženi Rumuni v Bukarešti. Zahvaljuje se intervenciji alijancev, da se je položaj danes zboljšal. »Povejte vsem, da Rumunija obožava Francijo in da nas naj še nadalje podpira v našem oporu proti boljševizmu ter s tem reši naš narod pogibelji. Jaz in kralj hočeva, da postane rumunski narod velik.«

Stavka v Berlinu končana.

Velike žrtve bojev.

LDU Berlin, 7. marca. (ČTU). Večinski in neodvisni socialisti so v seji sklenili, da naj preneha stavka. Tudi vodstvo stavkujočih je istega mnenja. Redarstveno predsedništvo je zelo poškodovano. Cestni tlak na Aleksandrovem trgu ima na več krajih globoke lukne. Pravijo, da so se vladne čete polastile vseh špartakovskih postojank. Število mrtvecev pri zadnjih izgredih presega baje več sto in ono ranjenih skoro tisoč oseb. Tudi žrtve vladnih čet so velike. Po drugih poročilih sodijo, da znaša število mrtvih 500 in ono ranjenih 7000. Vojaški položaj v Berlinu je sedaj zelo povoljen. Včerajšnjih bojev so se na strani vladnih čet udeležili tudi gardski polki.

LDU Berlin, 7. marca. (KU) Berlinske stavke je smatrati dokončanim. Vse vplivne osebe so si v svesti, da ne preostaja drugega kakor stavko kpončati. Tudi funkcijonari neodvisnih v velikem berlinskem delavskem svetu so se pod pritiskom dejstev prilagodili temu naziranju. Skupno

zborovanje veliko berlinskih delavskih svetov je sklenilo danes, da naj se stavka konča pod nastopnimi pogoji: 1. Nobenih preganjaj. 2. Odpoklic vojaštva iz zasedenih okrajev. 3. Odpustitev onih, ki so bili zaradi stavkanja zaprti. 4. Odpoklic prostovoljnih čet iz Berlina.

LDU Berlin, 7. marca. (DKU) Razorožili so mornarje v državni banki. Obrat v elektrarnah je zopet vpostavljen. Velik del vojaške brambe je razorožen.

LDU Mannheim, 7. marca. (DKU) Glasom uradnega poročila je mir in red v mestu vpostavljen.

LDU Weimar, 7. marca. (DKU) KU poroča: Pogajanja med vlado in vojskomo stavke v Halleju so imela dovoljen rezultat. Že v kratkem se bo z delom zopet začelo.

LDU Berlin, 7. marca. (DKU) Redarstveno predsedništvo je zadet od približno 35 granat ter zelo poškodovano.

Skupščina v Weimarju.

LDU Naueu, 7. marca. (Brezžično.) V narodni skupščini v Weimarju se je odložila interpelacija nemške ljudske stranke glede na preprečenje francoske agitacije v Pfalciji, ker vlada še ni pripravljena na odgovor. Dva poslanca nemške ljudske stranke sta interpelirala, kako se more s pravicami Nemčije do severnega Šlezvika spraviti v sklad izjava ministra za zunanje stvari, da naj severni Šlezvik odločuje z glasovanjem o pripadnosti k Danski. Vladni komisar grof Wedel je ogovarjal, da je po sprejetju Wilsonove mirovne pogodbe bila vlada lojalno dolžna, Wilsonova načela priznati tudi za severni Šlezvik. Privolitev v glasovanje pa še ne pomenja odstopitev dežele. Na interpelacije o zagotovitvi prehrane v Nemčiji je javil ministrski predsednik Scheidemann, da bo odgovoril v ponedeljek. Nato je sledilo prvo branje zakonskega načrta o socializaciji in zakonskega načrta o premogovnem gospodarstvu. Minister Wissel je v svojem govoru poudarjal, da je nemška dežela bolna. To se more reči o vsem narodu kakor tudi o posameznikih, kar je posledica prenapetosti moči. Zadnje ima za posledico onemoglost, nestrpnost in neutemeljena nasprotstva. Vlada pa mora ostati napram neizvršljivim željam trda. V vojni bi se morali interesi posameznikov podvreči skupnosti. Gospodarsko življenje pa je bilo uničeno vsled gojitve dobičkaželjnosti posameznikov. Toda sedaj hoče tudi ljudstvo, da se izvede misel skupnih interesov. Politični prevrat je vzbudil v ljudstvu upanje, da se bo v bodočnosti uresničil tudi njegov gospodarski ideal.

Razroževanja.

LDU Inmost, 7. marca. (DKU). Nemški Južni Tirolci so zborovali dne 5. t. m. v Inmostu in pri tej priliki odločno protestirali proti okupaciji njihove domovine po Italijanih.

LDU Weimar, 7. marca. (DKU). Narodna skupščina začne s prvo razpravo o zakonu socializacije in premogovnega gospodarstva.

LDU Madrid, 7. marca. (DKU). »Agence Havas« poroča: Zveza delavcev je sklenila stopiti v stavko. V Kataloniji napreduje stavkino gibanje. V Salamanki bo izbruhnila stavka dne 10. marca.

LDU Beuthen, 7. marca. (DKU) Stavka zgornje-šlezjskih rudarjev se je danes razširila. Stavkajo v 15. rudokopih.

LDU Pariz, 8. marca. (Brezžično.) Mestni zastopniki so v občinskem svetu predlagali, da naj se Wilsonu ponudi palača Egmont, staro orlenborsko palačo, da se tam vrše seje zveze narodov.

LDU Stockholm, 8. marca. (Brezžično.) Poroča se iz Kovna: Boljševiki ne dopuščajo cirkulacijo ruskih rubljev v Litvi.

Iz pokrajine.

kr Ustanovni sestanek avtomobilne prometne družbe »Drava na Ptuj«. V nedeljo, dne 2. marca 1919, se je vršil v Ptuj sestanek interesentov za ustanovitev avtomobilne družbe, katere bi naj izvedla avtomobilni promet na progah Celje — Maribor — Ptuj — Sv. Lenart — Radgona — Ljutomer — Ormož — Varaždin in Rogaška Slatina. Od strani oblasti so se udeležili tega sestanka komisar mesta Ptuj dr.

Jurtela, okrajni glavar dr. Pirkmajer in komisar okrajnega zastopa Miha Brenčič. Po vsestranskem pogovoru se je sestavil pod predsedništvom dr. Iv. Fermevca, odvetnika v Ptuj, pripravljalni odbor, v katerega so se izvolili Miha Brenčič, Ivan Vošnjak in dr. Bela Stuhec iz Ptuja in dr. Milan Gorišek od Sv. Lenarta. Ta pripravljalni odbor je dobil nalog stopiti takoj v zvezo z vlado, da se ustanovi, v koliko je vlada sama zainteresirana na navedenih progah in da se z njo eventuelno sklene kak način skupne izvedbe vseh ali poedinih prog. Nadalje vabi ta odbor vse interese, da naj stopijo v njegov krog, da se s tem omogoči na eni strani ustreči, kolikor mogoče, zahtevam poedinih krajev in da se na drugi strani čim najbolj pospeši izvedba tega gospodarsko prepotrebne načrta.

kr Ribnica. 3. marca t. l. se je ustanovila v Ribnici Zveza ribniških domačih obrti — zadruga izdelovalcev in krošnjarjev lesene robe. Načelnikom je bil izvoljen gosp. poslanec Škulj. Svoj delokrog je razširila »Lesna zadruga« v Dolenji vasi pri Ribnici vsled spremenjenih političnih razmer. Tudi »Lončarska zadruga« v Dolenji vasi razširi svoje delovanje sedanjim razmeram primerno. — S tem se bo doseglo, da se temu okraju obvarje domača obrt, od katere je ljudstvo že od nekdaj živele.

kr Zavarovanje delavcev zoper nezgode. Nekateri nezgodnemu zavarovanju zavezani podjetniki pošiljajo v Uradnem listu z dne 20. februarja 1919 zahtevane listine naravnost zavarovalnici zoper nezgode v Ljubljano, dotim je v dotični odredbi (št. 364) izrecno predpisano, da je potrebne listine (uvrstitvene odloke, prijave obratov, izjave o plačani premiji) poslati političnim oblastim I. stopnje. Te oblasti skrbijo le za to, da vsi delodajalci izvrše svoje dolžnosti — in zato je neobhodno potrebno, da te oblasti prve dobe te listine v roke.

kr Pokojninsko zavarovanje nameščencev. Vse službodajalce, ki imajo pokojninskemu zavarovanju zavezane nameščence opozarjamo ponovno na navedbo poverjenišva za socialno skrbstvo o pokojninskem zavarovanju nameščencev (Uradni list z dne 18. febr. 1919). Po tej naredbi morajo službodajalci predložiti politični oblasti I. stopnje (okrajnemu glavarstvu, oziroma magistratu) zadnje še veljavne odloke o zavarovalni dolžnosti in o predpisu premij, oziroma odloke o izpremembi uvrstitve v plačne razrede (Bescheid über die Verschierungs-pflicht und die Vorschreibung von Prämien, oziroma Bescheid über die Gehaltsklasseneinreihung). Dogaaja se, da nekateri pošiljajo te listine naravnost pokojninskemu zavodu v Ljubljano. To zavodu delo zelo otežkuje.

kr Velika železniška tatvina. Na zagrebškem kolodvoru sta bila te dni ukradena dva velika kovčega, v katerih je bilo za 26.000 K raznega blaga.

kr »Boljševiki« na posestvu grofa Festetiča. Kot nam poroča nekdo, ki je pri-

šel danes v Ljubljano, je včeraj ponoči ob-streljevalo več stotin »boljševikov« graščino »Banski dvor«, ki leži eno uro od Ormoža na Hrvatskem. Pobrli in poklali so živino, nato so graščino zažgali.

kr Shodno pravo je omejila zagreška policija. Vsi sestanki itd. se morajo naznaniti 3 dni prej oblasti.

Iz Ljubljane.

I Visok gost v Ljubljani. Jutri — ura se bo še pravočasno naznanila — se pripelje v Ljubljano angleški kardinal Bourne, ki je znan kot velik prijatelj Jugoslovanov. Naša dolžnost je, da visokega gosta dostojno in mnogoštevilno sprejmemo in pozdravimo.

I Nesreča na Studencu. Včeraj so se v bližini svojih stanovanj igrali trije fantički s tem, da so hoteli napeljati na električno žico neko drugo žico in s tem pridobiti električen tok, da bi napravili električno luč. Vsled neprevidnosti ali nevednosti pa je prišel kakih 17 let stari sin posestnika Franca Hočevarja na Studencu v dotiko z električnim tokom in ostal je na mestu mrtve. To je glasno svarilo drugim.

I Društvo zasebnih uradnikov in uradnic v Ljubljani poziva one ljubljanske čla-

ne, ki so se prijavili za obleke, da se takoj zglase v društveni pisarni, da prejmejo nakaznice. Obenem se sporoča članom, da se razdeljuje sladkor in sicer pridejo na vrsto člani od št. 490 dalje, bivajoči v Ljubljani. Vsak član dobi 2 kg, kar stane 13 kron. Brez članske izkaznice se ne dobi sladkorja. Kdor ga do 15. t. m. ne odvzame, ga kasneje ne dobi.

I Razgrajanje v noči. Sinoči je vojaška policija aretirala na Mestnem trgu štiri pijane vojake. Policija je že korakala proti domu, ko je zaslišala petje in razgrajanje. Eden je ravno izgovoril, da se jih ne upa nobena patrulja prijeti, in že so bili v rokah vojaške policije. Aretiranci so se grozno ustavljali in ni jih bilo mogoče spraviti s seboj drugače, da se je moralo poslati po pomoč. Potel šele so jih dali pod ključ. Aretiranci so se obnašali kakor živina in si niso dali dopovedati nobene reči. Vsi so rekli z eno besedo: »Ustrelite me, jaz ne grem nikamor!« Seveda so pozneje sprevideli, da ni drugače kakor iti zlepo, ker so bile vse njih prošnje in vse prizadevanje, da bi ušli, zastonj. Bila pa je že pol 12, ura, ko se je to vršilo. V tem času bi moral biti najlepši red v mestu, ne pa tako vpitje, da je prišla cela gruča radovednih ljudi gledat, kaj je.

Nečuvano postopanje Italijanov z našimi ljudmi.

Ljubljčan, ki je ubežal iz krminskega taborišča, pripoveduje:

»Dne 21. decembra 1918 sem se hotel odpeljati iz Divače domov v Ljubljano. Potnega lista nisem imel. V Logatcu so me prijeli karabinjeri, me peljali v čakalnico, kjer so me telesno preiskali. Pri meni so našli 724 K. Od tega zneska so mi vzeli 700 K, nadalje dva zlata prstana in srebrno uro, kljub temu, da sem proti temu najodločnejše protestiral. Ravno tako kot meni, se je godilo drugim sopotnikom, katerim so jemali imovino in drugulje. Potrdila o vzetem denarju niso dali ne meni, ne drugim. Popisali so me natančno in mi obljubili, da dobim vse to zopet nazaj. Po končani preiskavi so mene in še nekatere druge vklenili v železne verige ter nas odpeljali v neko barako, kjer smo čakali na vlak. S prvim vlakom so nas potem vklenjene kot kake razbojnice odpeljali v Trst. Bilo nas je nad 20 oseb.

V Trstu so nas peljali do nekega urada in od tam brez vsakega zaslišanja na postajo in od tam z vlakom v Krmin, kjer so nas internirali v barakah. Z nami so zelo slabo ravnali. Barake so bile zelo umazane, spali smo na tleh na slami od blata onesnaženi. Uši je kar mrgolelo. Kljub silnemu mrazu niso nič zakurili. Na

dan smo imeli določeni dve uri za izprehod po dvorišču. V vsaki baraki nas je spalo po 35—40 oseb. Ves čas, odkar sem bil interniran v Krminu, se nismo preoblekli, ne umili. Čistega perila nismo dobili, vode je komaj zadostovalo za ugašati žejo. Nahajali smo se v groznem položaju. Za hrano smo dobivali: zjutraj skodelico črne kave brez sladkorja in kosček kruha, opoldne in zvečer pa nekoliko riža. Ta hrana se ni niti enkrat spremenila. V baraki, v kateri sem se nahajal, je bilo največ Spod. Štajercev, Tržačanov in Gorenjcev, vsi so bili internirani vsled tega, ker so hoteli brez dovoljenja iti čez demarkacijsko črto.

V tej baraki se je nahajal tudi neki Sp. Štajerc z imenom Anton (priimka ne vem). Ta je bil že dalj časa bolehal in 27. februarja t. l. na umazani slami umrl. Ponoči so ga laški vojaki odnesli kot psa iz barake. Pustili so za hip vrata odprta in to priliko sem porabil, da sem zbežal.

Tako postopajo Italijani z našimi nesrečnim brati onkraj demarkacijske črte. Toda zapomnijo naj si, da pride dan plačila, za vse krivice in trpljenja, ki smo jih morali pretrpeti in še trpimo v laškem suženjstvu!

Politična kronika.

p Prav republikansko. Zadnje dni januarja so poročali praški listi: Poslanik kralja Srbov, Hrvatov in Slovencev bo v petek, 31. januarja, opoldne prvič v oficialni svetovni avdijenci sprejet od gospoda predsednika republike in mu bo izročil svoje poverljivo pismo. Gospod poslanik, spremljan od itd. itd., se bo peljal od ho-

tela Saxe, kjer bo stala častna stotinja, v dvovprežnem vozu na grad. Okoli in okoli poslanikovega voza bo jahala častna straža Sokolov. Na rampi od Nerudove ceste do grada bosta tvorila častno stražo dva oddelka čehoslovaških čet iz tujine. Godba bo pri poslanikovem prihodu igrala himno »Bože čuvaj, bože hrani«. Ko bo oddal poverljivo pismo, se bo vrnil gospod poslanik s spremstvom nazaj v hotel. —

Neko drugo poročilo spremlja ministra Klofača v Olomuc. Med drugim beremo: Posebno svečan sprejem se je ob slavnostnem navdušenju prebivalstva vršil v Češki Tribovi, kjer je minister dolgo časa govoril ne samo z odposlanstvi, ampak tudi s posameznimi osebami. Pri prihodu v Olomuc v pozni nočni uri je čakala ministra častna stotnija inf. polka št. 13 z godbo. Sprejeli so ga vojaški dostojanstveniki, zastopstvo mesta Olomuca itd. itd.

p Hrvatske osebnosti v Parizu. »Hrvat« poročajo iz Pariza, da je došel tje kaj iz Amerike Milan Macjanovič, ki se vrača v domovino. — V Parizu se mudi tudi arheolog don Frano Bulić, ki ga je sprejel predsednik Poincaré. — V Parizu je došel te dni splitski škof dr. Juraj Carič s svojim tajnikom.

p Veliki uspehi splitskega škofa v Parizu. »R. S. H. S.« poroča iz Pariza: Splitski škof Carič se je v Parizu sijajno obnesel. V malo dneh je dosegel toliko koristi za našo stvar, kakor največji diplomati, Balfourju, Hosi-ju i. dr. je izročil jasno, kratko in lepo spomenico.

p Topovi. »Arbeiter Zeitung« piše: Avstriji za večne čase pridobljeni Lovčen leži v jugoslovanski državi. Vojne trofeje še vedno ovirajo promet po mestu. Ker za našo samostojnost ne bomo rabili več topov, naj jih blagovoli državni urad spraviti kam drugam, da ne bodo pod nogami. Saj itak ne spadajo drugam, kot med staro železo. Tudi napis na ministrstvu: »Če hočeš mir, se pripravljaj na vojno«, ni več času primeren in bi lahko izginil.

p Bolgarija išče zvez z Italijo. Kot je razvidno iz bolgarskih listov, se Bolgarija mnogo prizadeva, da bi dobila zvez z zapadnimi državami, da se nahaja z njimi formalno še vedno v vojnem stanju. Najznačilnejši pa je zadnji poizkus, da se približa Italiji. Po neki brzopuki bolgarskega zunanjega ministra Todorova, ki je poskušal, da se obnovi bolgarsko zunanje zastopstvo v Rimu. Ta poizkus je bržkone v daljni zvezi z laško-jugoslovanskim sporom.

Po svetu.

s Ironija slučaja. Pred sto leti, ko so bili Francozi prvič v Dalmaciji, je stanoval general Marmont v hiši nekega meščana, dobričina, ki je imel lepo mlado ženo in je smatral prihod Francozov za nekoliko manjšo nesrečo kot azijsko kugo, ki se jo je treba strogo varovati. Bil je čudovito potrpežljiv, da odgovorja celo leto in pol generalu, ko je ta vprašal za ženo, da ima mnogo otrok in nima časa. Toda dobričina ni imel niti enega otroka. Marmont je odšel, ne da bi videl žene, ki je vedno sedela v svoji sobi, molila in vezla. Takrat je bilo pred sto leti. No, danes je drugače. Francozi in oprezni meščani so isti, a žene niso iste. Dogodi se, da ena izmed njih prelomi zvestobo z nekim francoskim častnikom. Stvar pa bi ne bila tako zelo zanimiva, če bi omenjena žena ne bila po zlobnem ironičnem slučaju vnukinja one krepkosti babice pred sto leti.

s Don Juan in njegova smrt. O don Juanu (izgovori dan Huan) se toliko govori

kot o največjem lahkoživecu kar jih je kdaj živelo, njegovo ime je postalo značilno za vse preveč živahne ljudi. In vendar vedo ljudje tako malo o pravem zgodovinskem don Juanu. Če že kdo sliši to ime, misli vselej na onega junaka, ki je premagal Turke v zgodovinsko važni bitki pri Lepantu (1571) in ki se je hotel pozneje poročiti z angleško kraljico Elizabeto ter tako spraviti protestantsko Anglijo zopet v katoliški tir. Kdo je bil pa pravi don Juan? V francoskem Merkurju priobča sedaj Colonna de Cesare Rocca zanimivo in obširno študijo o njem. Vse dobimo tam: rodovino, legendo, življenje tega zapeljivca žensk, vse po sodobnih spričevalih in od sodobnih prič. Splošno mislijo sedaj, da je bil rojen leta 1626. v Sevilli na Španskem in da je njegovo pravo ime von Miguel Manara, njegovi roditelji pa da so bili s Korzike. Njegov oče je hotel namreč na vsak način stopiti v tedaj znameniti in slavni red Calatrava; zahtevali so od njega izpričeval, da je tega reda res vreden, predložil je dokumente in ti so bili izstavljeni na Korsiki. Mati Juanova je bila zelo pobožna in ga je vzgojila globokoverno; a že v rahli mladosti so ga zapeljali in vdal se je nebrzdano vsem strastem. Bil je pa obenem mustičen sanjač, prepričan je bil, da se mu Bog osebno razodeva, da ga svari in poboljša; zato je stopil v samostan, sit zapeljivanja, pogubljanja, izdajstva in morije; poln strašnih misli na smrt. To je legenda. Zgodovinar francoskega Merkurja pa to legendo uniči in dokaže, da se je zgodovinski Miguel Manara spraval s svetom na prav priprost način s tem, da se je oženil. Trideset let star je poročil Girolino Carillo de Mendoza in bil je tako zaljubljen vanja, da je skoro znorel, ko mu je umrla par let po poroki. Zbežal je v goro, vzol je seboj rakev ljubljene žene, nazadnje je pa res šel v samostan. Ko se je pozneje vrnil v Sevillo, je postal žrtev zmešanih svojih čutov; mislil je, da prisostvuje svojem lastnemu pogrebu; videl je nenadoma na cesti neko žensko, ki je bila po hoji in postavi Girolina sama; bolj ko se ji je bližal, bolj je letela in ko se je naenkrat obrnila, je videl, da ima mrtvaško glavo. Odslej naprej je iskal utehe in pomoči samo v veri, da bi dobil zadoščenje za svojo čudno preteklost, bogato je obdaroval cerkve in samostane, sam se je pa obsodil v vlogo strežnika revnih, umival je trupla mrtličev. Svoje ure je preživel na dvoriščih jetnišnic, da je iskal tam žrtve pravice obešene in obglavljene, in da jih je pokopoval. Ko je čutil, da se njemu samemu bliža zadnja ura, je hotel zapustiti svetu spričevalo svoje pokore. Zato je napravil sledeči testament: »Želim in zapovem, da položite moje telo na križ iz pepela, z nagimi nogami zavito v moj plašč, ki naj služi kot mrtvaška odeja; ob glavi naj stoji križ z dvema svečama, glava naj ne bo pokrita. Tako odnesite moje telo na sirotinski nosilnici, spremlja naj me dvanaest duhovnikov, niti eden več — na Španskem je pri pogrebi plemenitnikov navada, da se udeležijo pogreba velikansko število duhovnikov —, brez sijaja in godbe. Telo naj preneso v cerkev Svetega

Usmiljenja in naj ga pokopljejo na tamošnjem pokopališču pred glavnimi vrati, da bo šel vsak čez in bo stopil z nogami na me. In tako naj bo pokopano moje nečisto telo, ki ni vredno, da leži v svečišču božjem. In moja volja je, da položite na moj grob štirioglat kamen v razsežnosti poldruga čevlja, z napisom: Tukaj ležijo kosti in pepel najslabšega človeka, ki je kdaj živel na zemlji. Molite zanj!« Po tem strogem predpisu se je vršil majnika 1679 v Sevilli resnično pogreb dona Miguela Manara. Svet ga ima pa v čisto drugem spominu, misli samo na prva leta in pozabi, da se jih je don Juan v zreli dobi globoko sramoval in se bridko kesal.

s Maksim Gorki. Kadar bomo imenovali rusko revolucijo, tedaj bomo morali imenovati tudi Maksima Gorki. On je zapadni filozof, ki gleda dogodke v ljudstvu s političnega stališča. On je sin najnižjih slojev ljudstva, zagovornik mase, pozitivist, ki mu je vse politika, organizacija in sila in trdi, da je razum v človeku vse in zahteva urejenje in razvitek ljudskega življenja v organizaciji, v zakonih, v parlamentu, on hoče na kratko: postaven red. Gorki zahteva prepoved nepismene Rusije na temeljih zapadne kulture. Gorki govori o kulturi: Vsak dan ima svojo skrb. Današnji dan ima dvoje skrbi, in sicer boji stranke za oblast in kulturno zgradbo zemlje. On toži v svoji novi knjigi, da uničujejo nevedni ljudje kulturne vrednote in na napad odgovarja: »Mislim, da pišem dovolj razumljivo in enostavno. Smatram delavski razred kot močan kulturni faktor v naši povečini kmečki zemlji in želim ruskemu delavcu od srca splošen razvoj. Večkrat sem dejal, da je industrija eden največjih in najvažnejših temeljev kulture in da razvitek industrije znači evropiziranje naše zemlje.« Delavci pravijo: Mi živimo na socializem. Socializem je privesek gospodarskega razreda, mi delavci smo boljšeвики. Gorki ima boljše vizem za izrodek socializma. Pravi, da je največji in najhujši ruski sovražnik stara vseruska glupost. On pravi tudi: Včerajšnji sužnji so postali despoti, kot se jim je ponudila priložnost, da so gospodarji svojih bližnjih. Ne, v tem ne vidim elementa socialne revolucije. To je samo tipična ruska puntarija, brez sledu socialističnega duha brez socialistične psihologije. Ta prokleta vojna je ubila deset tisoče najboljših delavcev; a nadomestili so jih delavci, ki so delali municijo, da se izognejo vojaški suknji. Ti so organizirano nesposobni, da spoznajo ideje pravega socializma in jih udeležijo. V tovarnah se je že pričel boj med neizučeni in izučeni delavstvom. Neizučeni nazivljejo izučene »buržoazijo«. Iskreno priznam — pravi Gorki dalje — da ne verujem onim ljudem, ki toliko naglašajo svojo ljubezen proti narodu in da jih mrzim. Vprašam jih, če oni ljubijo one kmete, ki pijejo »vodko« in pijani tepejo svoje žene. Kmete,

ti na sto in sto kvintalov žita pretvorijo v »vodko« in pri tem pustijo, da umirajo oni, ki jih ljubijo. Kmete, ki drug drugega zakopujejo žive, ki ubijajo hudodelce na javni cesti in se radujejo, da so nekoga pobili na smrt ali se potaplja v vodi.« Dalje: »Gladna deca, ki se igra ob zidu hiše in pomiče mršavo in polcrknjeno mačko, ki se vleče mimo. Oficirji, ki prosijo tajno po ulicah. Prodajalke časopisov, nekoč ugledne dame... Bolniki, ki so se shujšali, da jih ni mogoče spoznati. — Za nas Ruse je prišla doba, da se naša duša pretrese do najglobljih globin, da se očistimo blata, ki se je nagromadilo skozi stoletja na nas in da ubijemo našo slovansko lenobo. Verujemo, da ne bomo propadli v kaosu in viharju, da se bomo vzgojili v nepremagljivi odporni sili proti starim življenjskim načelom.

s **Neumorni Amerikanci.** Ranjeni Amerikanci, ki so prišli domov, še niso bili zadovoljni s svojim dovršenim delom. Organizirali so se in delali posebne propagandne izlete v središče delavcev, ki so jih z besedo in zabavami navduševali, da naj delajo toliko vztrajneje in upostavijo propalo pomorsko trgovino, brez katere ne bo mogoče rešiti Evrope lakote.

s **Sitna sličnost.** Brata Brenner na Dnjaju sta si tako zelo podobna, da so jih tovariši pol zares in pol v šali vpraševali vedno: »Ali si to ti, ali je tvoj brat?« narkar je dotični odgovoril: »Jaz sem« in na ta način zopet niso vedeli, kateri od obeh je pravzaprav. Imela sta tudi navado, da sta se oblačila popolnoma enako. Oba sta se učila medicino in sta delila snov. Eden je odgovarjal za oba anatomijo, drugi pa za kemijo. Po vojni sta se preselila v Berlin, kjer se je eden od njiju dveh oženil, drugi pa se je priklonil boljševistični propagandi. Prvi brat se ni bral za politiko in je mirno živel s svojo ženo. Nekega dne pa so prišli vojaki in ga zgrabili. Bil je obtožen vstaje, obsojen v smrt in umorjen. Žena ni ničesar vedela o tem. Sredi noči je prišel k nji brat umorjenega; ona edina jih je razločevala — in dejal: »Zdaj sem izvedel!... strašno...« in padel pred nje noge. Bili so ubili brata mesto njega.

s **Največja lesena ladja na svetu.** Da bi nadomestili izgubo ladijskega prostora, povzročena po nemških podmornikih, so začeli Amerikanci v l. 1916 graditi lesene ladje, tudi tako velike, kot dosedaj niso bile v navadi. Poprej so bile že lesene ladje s 1000 tonami nekaj redkega, ladja z 2000 tonami pa se jim je zdela sploh nekaj posebnega. Amerikanci pa so gradili ladje po 3000 ton. V Texasu pa so izpustili v morje celo parnik s prostornino 4700 ton, ki je dosedaj največja lesena ladja na svetu. Dolga je 99 metrov, široka 14 metrov in pol, ko je naložena, gre do 8 metrov v vodo. Ne ve se, če je mogoče zgraditi tako veliko ladjo s zadostno trdnostjo, ker so bili dozdaj vsi taki poizkusi v Ameriki spodleteli.

s **Izumirajoči Indijanci.** V Čili in Argentini bodo ustanovili posebna indijanska ozemlja, kot so jih v Zedinjenih državah v varstvo Indijancev ustanovili že

davno. Južno ameriški Indijanci so v največji nevarnosti, da izumro popolnoma. Za nekatera plemena bo prišlo tako varnostno sredstvo že prepozno. Posebno na koncu so Tehuelhenci iz Santa Cruz ter Onas in Joghhaus iz Ognjene dežele in Tobias iz Grau Chaso. Gojitelji ovac, ki so zavzeli cele pokrajine, so segnali na ta način Indijance preveč skup in jih prisilili k izumiranju. Alacoufi so šteli v l. 1880 še 3000 glav, l. 1916 jih je bilo še 200. Ribiški narod Yahgaus, katerega je bilo l. 1860 še kakih 3000 duš, šteje danes komaj 10 ljudi. Plemena Haush poznajo samo še dva živeča človeka. Onas so se znižali v 50 letih z 3000—4000 duš na 800, celo na 300, kot poroča argentinsko ministrstvo. Tehuelhenci štejejo danes samo še 600—700 ljudi.

s **Slabo plačani profesorji.** Društvo vseučiliških profesorjev v Italiji je poslalo vladi memorandum, v katerem opozarja, da preti italijanski univerzi velika pogibelj, ker profesorji — cvet znanosti in inteligence — vedno bolj popuščajo katedro, ker z lahkostnim delom zaslužijo mnogo več. Profesorji predlagajo, da naj se povisajo plače do letnih 8000 do 12.000 lir, t. j. početno 8000 lir, a potem vsako leto 1000 lir več.

s **Rumunske stvari.** Znano je, da se je dal rumunski državnik Take Jonescu rad podkupiti. Na umetnosti razstavi v Jašinu so izstavili njegov kip in obesili nanj tablico z napisom: Na prodaj. — Car je telegrafiral rumunskemu poveljniku, da zahteva od rumunske armade več uspehov. Poveljnik telegrafira nazaj: »Veličanstvo, nemogoče, šli smo že do skrajne meje.« To se lahko razume v prenehanem in pravem pomenu, ker so jih Nemci in Avstrijci potisnili čisto ven.

s **Nova perversnost.** D' Annunzio je izumil novo slast: On posluša vsak večer po eno ali dve uri čitanje teksta kitajskih pesmi v originalu, ki mu jih bere poseben, v to plačan človek. D' Annunzio kitajščine ne razume, niti sanja se mu ne o tem. Zanimivo je pismo, ki ga je pisal D' Annunzio enemu svojih prijateljev in v katerem opisuje posebne slasti tega čudovitega poslušanja.

s **Gibraltarski predor.** Napravili so načrt za zgradbo predora pod gibraltarsko morskno ožino. Kot poročajo, izpeljava tega načrta ni nemogoča. Po globini morja in sestavi morskih tal bi moral ležati predor zelo globoko. Daljava med špansko in marokansko obalo znaša 35 kilometrov. Stroški bi znašali 250 milijonov frankov, vsota, ki se zdi v času milijardnih stroškov zelo nizka. Če bi ta načrt izpeljali, bi bilo to tudi za Francijo iz trgovskih ozirov velike prednosti, ker bi imeli lahko med Francijo in Marokom direktno železniško zvezo. Če se izpelje ta načrt, bo imela tudi Anglija zvezo po suhem čez Francijo, Španijo in v južno Afriko.

s **Ženske — poslanice.** Danes, ko je ženska volilna pravica na dnevnem redu, se zavzema časopisje tudi za to, če je mogoče uporabiti žensko kot poslanico v tujih državah. Splošno so mnenja: da! — in vprašanje spola v tem oziru v bodoče sko-

ro gotovo ne bo odločevalo. Znano je, da se je nekoč že mudila neka ženska v polsaniških poslih na nekem dvoru. To je bila Marcehale de Guebriant, ki se je mudila na poljskem dvoru kot poslanica Ludovika XIV., od katerega je imela polnomočno pismo.

s **Ostanek gozda iz ledene dobe.** Pri Landskronu so našli o priliki kopanja nižjih plasti na pomembno najdbo, na ostanek gozda, ki je še iz ledene dobe. Starost tega gozda znaša najmanj 10.000 let, zakaj tako dolgo je po računih od tedaj, ko je izginila ledena skotja, ki je pokrivala nekoč Skandinavijo in severno Nemčijo do Vratislave. Dobljeni ostanek gozda je v dolini, ki se je tedaj tvorila. Poleg tega so našli v šotnih tleh kakih pet metrov pod morsk gladino zobe divjih mrjascev, številno fosilnih lešnikov, okamenjele izumrle živali itd.

s **Mrzlo podnebje in rast živali.** Po opazovanjih nemškega naravoslovca Bergmanna živé v mrzlem podnebju večje živali, kjer rabijo večje telesne površine za oddajanje telesne toplote, živali v gorkih krajih pa ne rabijo toliko toplote, zato je tudi njih telesna rast manjša. Celo živali iste vrste so v mrzlih krajih telesno večje kot v gorkih krajih. Kot primer vam lahko služi gavran, ki se nahaja po vsi zemlji. V severnih krajih je gavran mnogo večji kot v zmernem podnebju. Pravi velikan pa je na visokih planjavah mrzlega Tibeta. Že gavran v gorkejših krajih Ogrske je mnogo manjši kot oni v Alpah. Največji gavrani se pa nahajajo v severnem delu severne Amerike. Isto se opaža tudi pri različnih sesalcih. Tako je tudi iltis v severni Švediji znatno večji kot oni v Španiji. Mravljinček v mrzlejši Tormaniji je večji kot v gorkejši Novi Gvineji. Isto se opaža tudi pri srni, kozi itd. Tudi pri ljudeh so severni prebivalci večji in močnejši kot oni iz južnih krajev. Prebivalci najmrzlejših delov južne Amerike so največji ljudje sploh.

„Menih“ Rasputin.

Zadnje dni je spet krožila po listih vest, da car ni umorjen in da živi še vedno tam nekje v Uralu. Tu se nehoté zopet spomnimo na onega moža, ki je povzročil carjevi rodbini toliko nesrečo, jo pahnil v zaničevanje in sramoto, na »meniha« Rasputina. Koncem leta 1916. so ga umorili. Marsikaj smo brali o njem, zanimivejše je to-le:

Gregor Rasputin je dosegel približno petdeset let. Rojen je bil leta 1866. v vasi Pokrovskoje v sibirski guberniji Tobolsk. Že v domači vasi je poskušal svoje čarobne moči, imenovali so ga »tat Griška«. Pridružil se je neki sekti, ki združuje v sebi največje zatajevanje in najgrše življenje. Ta sekta, bliski imenovana, zahteva pri verskih obredih popolno nagoto kot neobhodno potrebno že v notranjem duhu, na zunaj pa kot nekako zopetno vračanje k naravi. »Čiščenje« v podobi hudih udarcev z bičem opravlja neki duhovnik, ki ga imenujejo »kazen odrešenikov«. Seveda nima to s pravo vero čisto nič opraviti, je nenaravno razpoloženje, prav-

zaprav duševna bolezen. Rasputinova slava, da zna kaznujočo in čiščečo šibo prav dobro vihteti, se je hitro širila. Sorazmerno s številom njegovih pristašev je rastla slava čudežnika čez ozki okvir njegove domovine in je prišla na uho tudi zloglasnemu caricinskemu opatu Iljodoru, ki je v zvezi s svojim tovarišem, propalim nekdanjim škofom Hermogenom, delal na vse kriplice, da bi priznali Rasputina za nekaj božjega. V zahvalo za to se ju je Rasputin otrese kot dveh garjevih psov, ko je prišel enkrat do moči.

Izhodišče njegovega vstopa v najvišjo petrogradsko družbo so bile sobe tam zelo znane soproge nekega diplomata. Hitro je našel krasni, z veliko polno brado odičeni mož spoštovanje in ljubezen pri velikem številu mladih zastopnic lepega spola. Ne moremo opisati dogodkov, ki so se odigravali v njegovem stanovanju. Navaj histeričnih žensk je rastele liki plaz, da je nekoč — kakor sam pripoveduje v svojem »priznanju grehov« — uporabil dvanajst žensk naenkrat v svoji kopalnici za najnižja in najsrამოtnejša dela. Kakor se je na Ruskem — in tudi drugje — večkrat dogajalo, je po posredovanju žensk dobil uprav strahovit upliv na visoka mesta v vladi; opozorili so carja nanj, poklicali ga k sebi in od tedaj naprej beležimo sramoto carjeve obitelji. Že carju samemu je bil veden svetovalec, a njegov vpliv je postal posebno velik tedaj, ko je videl, da njegove velike hipnotične moči blagodejno vplivajo na nervozno obolelost carice. Znano je, da se je cela vrsta velikih knezov, kneginj in njihovih sorodnikov že dve desetletji na svoj način, to se pravi površnopraznoverstvo, počela z rešitvijo svetovnih ugank in da so postale njihove palače zbirališče in zavetišče vseh mogočih glumačev in prerokov. Car in carica sta že kmalu zašla v to družbo in s tem vred v popolno odvisnost od kralja glumačev in goljufov, od Rasputina. Kako daleč je carica zašla in kako globoko je padla, nam pripoveduje neki vojak, ki je bil priča carjeve smrti. Pravi: »Kar pripovedujejo nekateri listi o slabem ravnanju s carico in njenimi hčerami, to vse spada v kraljestvo domišljije, zlasti še govornice o posilstvu. Ni ga bilo v celi Rusiji poštenega človeka, ki bi bil imel poželjenje po carici, ki je dovolila, da ji je izkazoval pijani umazani konjski tat Rasputin skozi dve leti najperversnejše dokaze ljubezni, po oni »saški«, ki je v svoji propalosti celo svoje hčerke izročila divjemu pohlepu te grdobе. Carica je bila že davno v očeh ruskih mož navadna vlačuga, pravzaprav še slabša, ker je kot mati delala s svojimi hčerkami tako, kakor ne dela niti divja zver.« — Mogoče je vse to pretirano, a znači nam, kako velikanski pogubonosni vpliv si je znal pridobiti ta slepar. Vsekakor je bil v svojem »poklicu« brez primere.

Zanimivo poročilo o avdienci pri Rasputinu je napisala švedska pisateljica Colb-Dauvin, rojena princesinja Radzivil. Obiskala ga je meseca marca 1914, torej par mesecev pred izbruhom vojske; o tej so še takrat krožile v Petrogradu razne vesti in ker je poznala njegov vpliv, je hotela izvedeti, koliko je resnice na tem. »Ni bilo

lahko, priti do njega. Prvič je bil skoraj zmiraj v Carskem Selu, potem je pa imel v Petrogradu več stanovanj in se je selil iz enega v drugo, kakor se mu je pač zdelo. Dajal je avdienco kakor kakšen kralj in predno si smel k njemu, si moral odgovoriti na najrazličnejša vprašanja; hotel se je zavarovati, da nimaš slabih namenov proti njemu, »starcu«. Našla sem ga v zelo lepem in dragem stanovanju na angleškem prospektu. Predno sem vstopila, me je ustavil vratar, vzel mi je kožuh in me je prav natančno preiskal, posebno glede obsega mojih žepov. Hotel se je prepričati, če nisem skrila v njih kakega morilnega orodja. Stara žena z rdečo ruto me je peljala v sobo, zelo malo oprave je bilo notri, a zelo dragocena. Čakalo je tam kakih 10 oseb, med njimi neka dvorna dama carice, star general, dva duhovna, tri gospe iz revnejših slojev in tipičen ruski trgovec v visokih škornjih in dolgem kaftanu. Velika stranska soba je bila pa še nalaščeno polna ljudi, od kojih so nekateri že od prejšnjega večera čakali na tako zaželjeno avdienco. Po stolih so čepeli ali pa po tleh, sedeli so tuintam, videla sem žene z malimi otroci v naročju, vojake, menihe, kmete in par policistov. Naenkrat zaslišimo, kako se odpro neka vrata in nekdo glasno reče: »Pojdite torej k temu gospodu in mu reci, da Ti je Griška rekel, naj Ti da kako dobro službo. Če ni nobena prosta, naj pa novo napravi. Pa ne pozabi, pokazati ta papir, ko prideš v ministrstvo.« Ko so se vrata zopet zaprla, pride ženica z rdečo ruto pome. Stari general, ki je najbrže čakal že več ur, se je pa siil naprej in je kakor obseden planil v avdienco sobo. Že pa zarjove Rasputinov jezni glas: »Kako si predrzneš delati proti mojemu povelju, Ti pasji sin?! Rekel sem, da hočem govoriti najprvo s to gospo, ti nepridiprav pa lahko čakaš še do jutri. Vrzite ga ven, tega psa, ki si mi upa ugovarjati; Ti pa, gospa, stopi notri.« Visoka Rasputinova postava se je pokazala na pragu, in v istem trenutku, ko je začudenega generala vrigel dobesedno ven, me je peljal v drugo sobo, očitno njegovo obednico. V sredi je stala okrogla miza, na njej samovar, okoli njega kozarčki na modrobelih podstavkih, citrone, sladkor in police cele gore. »Svetnik« ni napravil name nobenega posebnega vtisa. Kakih 50 let je bil star, velik in suh, dolgo brado je imel in dolge črne lase, ki so mu padali na rame. Oči so bile črne in polne izraza, a ne strahovite, kakor so mi bili pripovedovali. Najznačilnejše zame so bile njegove dolge ozke roke, kojih nohti so bili tako umazani, da se mi je kar naravnost gabilo. Nosil je navadno obleko ruskega kmeta, visoke škornje in kaftan iz najboljšega modrega sukna. Ko sva se bila vsedla, je nalil čaj v kozarec, iz kozarca pa na podstavek in je začel počasi srebati. Naenkrat mi ponudi oni podstavek in pravi: »Pij!« Ko sem se lepo zahvalila, da ne pijem, je zgrbančil čelo in rekel: »Boljši ljudje kakor ti so že pili iz tega podstavka.« Potem je poklical ono staro ženo in ji zapovedal, naj pije iz »časte življenja«. Ženska je padla na kolena, nakar ji je Rasputin s prsti odprl usta in ji vlij čaj v grlo. Potem se je vlegla kakor pes pred njega, mu je polna spošto-

vanja poljubila noge in tako čakala, dokler je ni s svojim težkim škornjem odrinil na stran. Potem se je obrnil k meni in rekel: »Visoke dame, najvišje v tej deželi, so srečne, če smejo narediti to, kar je naredila ravnokar ta ženska.« Začela sem govoriti o vzroku svojega prihoda in sem ga vprašala, če bi bila Rusija res že davno napovedala Avstriji vojsko, če bi on, Rasputin, ne bil tega zabranil. »Kdo ti je to povedal?« »Splošno se tako govori v Petrogradu.« — »Idioti, ki obdajajo carja,« je zakričal v veliki razburjenosti, »hočejo le, da dela neumnosti. Mislijo samo nase in kako bi se z vojsko okoristili. A vojska je največji zločin, ki ga more napraviti ena dežela drugi. Samo resnico sem povedal, ko sem carju rekel, da gre svojemu pogibnu nasproti, če se da pregovoriti in začne vojsko. Ta dežela ni pripravljena za vojsko in vrhutega jo Bog prepoveduje. Vesel sem, da so mi verjeli. Jaz sem samo reven kmet, a Bog je govoril s menoj in mi povedal, kaj hoče. — Samo tega mu najbrže ni povedal, kaj se bo zgodilo z njim, sicer bi bil pravočasno odnesel pete. — Jaz lahko govorim s carjem in se ne bojim kakor oni norci. On ve, da ga bodo zadele raznovrstne nesreče, če me ne poslušajo. On ve, da je od moje priprošnje odvisno življenje njegovega sina. Če bi jaz hotel, bi lahko vse svoje sovražnike zdrobil kakor tole drobtinico. Hočejo me odstraniti, a se jim ne bo posrečilo. Griška bo dalje živel kakor oni vsi. Jaz sem preveč videl in preveč vem. Morajo napraviti to, kar jaz hočem. Kar se tiče ministrov in generalov in vseh visokih uradnikov, ki se jih vsak v mestu boji, jaz se ne menim zanje. Lahko jih pošljem vse proč. Duh božji je v meni in me bo varoval. To lahko poveš onim, ki so te poslali sem; lahko jim poveš, da bo prišel dan, ko na Ruskem nihče ne bo vreden niti vinarja razen carja in Griške, služabnika božjega.« Prosila sem služabnika božjega, naj mi razloži, s kakimi sredstvi je prišel do svojega velikega vpliva. »S tem, da sem ljudem povedal resnico,« je hitro odgovoril »Ti seveda misliš, da vse te elegantne dame, ki vladajo na dvoru, ne marajo ničesar slišati o svojih napakah, a se motiš. Dirne jih, če slišijo, da jih imenujem z njihovim pravim imenom in jih spominim na to, da niso nič drugega kakor vlačuge in hčerke vlačug; tedaj padejo takoj pred menoj na kolena in prosijo, naj nikar nikomur ne povem. Griška ni tako neumen kakor mislijo. On zna s takimi ženskami občevati.« V tej svoji umetnosti se je takoj skazal mojstra: naročil je po telefonu grofico A. o polnoči v svoje stanovanje; drugi v krasno kožuhovino oblečeni dami, ki je čakala v predsobi, je pa ukazal, naj gre v stransko sobo, se sleče tam in čaka tudi do polnoči. In dama je ponižno poljubila njegove roke in je odšla kakor v sanjah v odkazano ji sobo. Ko sem se kmalu potem poslovila, je tudi meni molil svoje umazane roke; čisto gotovo je pričakoval, da jih bom poljubila, in je bil zelo razžaljen, ko jih nisem. Šla sem, vsa začudena glede te posebne osebnosti, še bolj pa glede čudeznega vpliva, ki ga ima na ljudi, o katerih bi človek mislil, da jih že njihova omika in njih stan varuje pred njegovim vplivom.

Krvnikova vrv.

Roman. Spisal Aleksander Petöfi.

(Dalje.)

Na Ternjeja.

Na mojem potovanju sem razmišljal pogosto, če je kaj na svetu, kar bi me moglo, če ne razburiti, vsaj spraviti iz mojega miru. Ničesar ni, sem dejal, ničesar ne! Moje hrepenenje po maščevanju se ni poglelo, še zraslo je; mislil sem, da ga bom, ko ga zopet srečam, imel za kamen, ki sem se spotaknil obenj, vpognil se in ga zagnal v reko, da se ne spotaknem še enkrat. Kar se je zgodilo, ni odgovarjalo temu. Ko sem ga zagledal, sem trepetal in sem bil tako zmeden, da sem mu kljub velikemu srdu in strahu do njega podal roko. Tudi on mi je dal roko, ko me je veselo iznenaden spoznal.

»Pozdravljen, moj stari, dobri prijatelj,« je dejal. »Kod pa si hodil, za božjo voljo? Koliko časa te že nisem videl, ne slišal od tebe. Bogu bodi hvala, da si enkrat tu! O kako lepo je, ko človek naleti na starega prijatelja, mu stisne roko, srčno ga pozdravi. O, gospod Matija, koliko imam govoriti s teboj... vse bi bom pripovedoval, kar se je zgodilo med tem, ko se nisva videla, vse! Toda sedaj nimam časa, zakaj moja tovariša tu v stranski sobi sta že vsa obupana, ker me ni zraven in ne moreta nadaljevati igre... zato pa oprosti, dragi prijatelj... toda zdaj je pač vseeno, par minut več ali manj! Samo glavne stvari ti povem. Tedaj, ti že veš, da je Roza, dekle, za katero sva se bila... ah, moj prijatelj, kako zelo obžalujem, da sem te bil ranil, toda ti si hotel na vsak način, da te usmrtim, a jaz sem celo stvar olajšal toliko, ko sem mogel: držal sem pištolo na stran, da bi te samo ranil in ne umoril...«

»O, nesramen lump!« sem mislil sam pri sebi, »on da me nalašč ni usmrtil, ko pa je pištolo komaj držal v rokah in se je tako zelo tresel.«

»Toda to veš,« je nadaljeval, »da je postala Roza moja žena. Toda najin zakon je trajal samo par tednov, ker je Roza skočila v vodo.« —

Prebodel bi ga! sem pomislil in dejal v zlobnem veselju:

»To mi je dobro znano, Baltazar, ker je Roza prebila zadnjo noč svojega življenja ob moji bolniški postelji...«

»Tako?« je dejal in ni bil zadet radi tega niti toliko ne, ko bi mu kdo povedal, da so ubili eno šipo v njegovem stanovanju. »Tako? Pri tebi je bila zadnja noč? Tedaj je to prav storila. Na njenem mestu bi bil storil jaz isto. Vsakdo naj gleda na to, da umre kolikor je mogoče srečno.«

Tega človeka ni mogoče raniti, sem pomislil in bolelo me je, ker njega ni bolelo. —

»Nedolgo po Rozini smrti sem se oženil vdrugič,« je nadaljeval Ternjej, »da, jaz sem se oženil vdrugič, prijatelj, iz strahu. Nekega večera sem bil zaigral zelo veliko in nekega dne potem sem peljal pred oltar zelo premožno deklico, da ne bi propadel. O, jaz malovernež! samo en trenutek sem dvomil nad srečo, ki mi je bila

pri igralni mizi vedno zvesta. Čez par dni po poroki sem priigral ves denar nazaj, z obrestmi vred. Vseeno se nisem nikoli kesal svoje ženitve, četudi je bil zakon tako naglo sklenjen. Človek ne sme zahtevati mnogo od svoje žene in družinska sreča je popolna. Tako sem storil. Moja žena je sijajno bitje, dva otroka imam, srečen družinski oče sem... Noč in dan igram!«

»In ničesar ni, ki bi ti moglo razdreti srečo?« sem dejal.

»Ničesar, ničesar,« je odgovoril. »Dokler je človek bogat, česa naj mu manjka?« —

»Dokler je človek bogat,« sem pomislil. »To je tedaj njegova Achilejeva peta?«

»Ločiti se morava, moj dragi prijatelj,« je dejal Ternjej, »hiteti moram k tovarišem... ti ne igraš, včasih si karte celo sovražil.«

»Toda sedaj jih ne sovražim tako zelo...«

»Kaj praviš?«

»Pogosto igram tudi jaz.«

»Nemogoče!«

»Človek postaja star in moder.«

»In tudi ti si postal moder? Veseli me, da slišim to. Večkrat sem dejal, da boš še ozdravil od svojih neumnosti. No, da enkrat tudi tvoj razum zori, da se je tvoje naziranje poplenilo... pri meni, moj prijatelj, je igra najplemenitejša lastnost. Na ta način lahko prebijemo noč skupaj, kaj ne, prijatelj moj?«

»Vsaj del noči,« sem dejal in sem mislil ob notranjem boju: denar, ki bi ga lahko rabil par let moj sin, sem postavil na tehtnico. O zakaj sem vzel ta prokleti denar s seboj? Glej, hotel sem ga pustiti doma, pa vrag... toda polovico denarja nimam pri sebi, ta je na varnem. In če tudi zgubim, kar imam pri sebi, ostane vendar dovolj, da zadosti do tedaj, da zopet kaj zaslužim... »Kaj razmišljaš tako dolgo, Matija?« je Ternjej pretrgal moje razmišljanje.

»Nič... nič... lahko greva.«

Šla sva v igralnico.

Zgubil sem, dobil, zgubil, dobil, tako je šlo neprestano dalje. Nazadnje sem začel neprenehoma zgubljati... pot mi je tekel od obraza... roka mi je trepetala, da so mi karte pogosto padle na mizo... dal sem svoj zadnji goldinar na mizo... moje oči so žarele... podrževal sem sapo... zgubil sem vse!

»Ternjej,« sem dejal v hladnem obupu, »Ternjej. Nič več denarja nimam pri sebi. Posodi mi par sto goldinarjev...«

»Ti nimaš več pri sebi?« je odgovoril nagovorjeni. »Morda tudi ne samo pri sebi, ampak tudi drugje ne?... Toda ne pravim ti tega zato, da ne bi ti posodil; koliko potrebuješ? ...«

»Nič!« sem dejal zamišljeno. »Gospodje,« sem se obrnil do ostalih, »kdo mi zaupa toliko, da mi posodi štiristo goldinarjev? ...«

Tolika je bila vsota, ki sem jo bil posodil pri babici mojega sina.

»Jaz ti posodim,« je dejal eden izmed igralcev, »toda na polovičen dobiček.«

»Kako mislite to?«

»Če izgubite, mi vrnete denar jutri, če dobite, bova delila.«

»Hm, veliki odstotki so to... toda dobro. Prosim denar.«

Že pogosto sem slišal, da se z izposojenim denarjem igra izborna: Zdaj sem spoznal to.

Proti jutru sem zapustil družbo. Moj upnik je dobil za svojih štiristo goldinarjev tisočake, in tudi jaz sem odnesel tisočake in ti tisočaki so bili Ternjevi, ki mi je ob odhodu dejal zaničljivo:

»Stavil bi, da boš s temi par virarji šel, da te nihče več ne bo videl?«

»In če me vidiš ti zopet?«

»Toda prideš?«

»Kdaj?«

»Jutri... to se pravi nocoj.«

»Prišel bom.«

Prišel sem pravočasno. Zvečer smo se vsi k igri in igrali neprestano do pol dneva drugega dne. Tedaj smo se dvignili. Ternjej je iskal svojo rokavico in je ni mogel najti.

»Na roki jo imaš,« sem dejal.

Vzel je klobuk in šel.

»Počakajte, gospod,« je dejal eden izmed igralcev, »mesto svojega, ste vzeli moj klobuk.«

»Primoj verit!« je dejal Ternjej, vzel svoj klobuk in hotel zopet iti.

»Eno samo besedo, Ternjej,« sem dejal, »eno samo besedo. Baltazar Ternjej, ti si mi uropal nevesto... jaz sem ti vzel vse... Na beraško palico sem te spravil.«

18.

»Ali sem jaz tisti, ki sem hodil nekoč s polbosimi nogami po trdi, tlakovani državni cesti, ko hodim v čevljih z zlatimi obšivi po mehkih preprogah. Ali sem jaz tisti, ki sem vzel nekoč poljskemu strašilu strgano suknjo in jo ogrnil, ko slečem danes žametno obleko samo zato, da oblečem še sijajnejše oblačilo? Ali sem jaz tisti, ki sem nekoč počival pod milim nebom s kolom ali kamenom pod glavo, ko danes počivam na mehkih blazinah iz batista. Ali sem jaz tisti, ki sem nekoč ukradel psu kost in jo glodal, ko jem s srebrnimi žlicami iz srebrnih skled dišeče, dobre jedi? Ha, ali sem jaz tisti, ki sem bil nekoč razžaljen in sem se po desetih letih maščeval? Ali sem jaz?«

Tako sem se izpraševal.

Ternjej pa je trpel pomanjkanje in je prišel v bedo z ženo in otroci, katere sem obžaloval, ker sem vedel, da jih ne ljubi. Če bi jih bil ljubil, ne bi se mi bili smilili, ker bi bil vedel, da še bolj trpi radi tega, ker so v bedi oni, ki jih ljubi in bi bil vesel.

Dolgo, zelo dolgo se nisva videla.

(Dalje.)

Izdajatelj konsorcij »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Viktor Cencić.

Tiska. Ineoslovanska tiskarna v Ljubljani.